SPORTING LANGUAGE – A PROFESSIONAL ONE

Mihaela Hriban
Lecturer PhD. „Vasile Alecsandri" University of Bacău

Abstract: Romanian lexis is into a continuous development and evolution by means of words that are coming into it, bring new meanings and accomplish a new role to the linguistic enrichment of our language. We are going to reveal the way in which sporting language, that is a professional one, influences the Romanian vocabulary, through words, expressions that are specific to different sporting domains.

Keywords: sporting domains, linguistic enrichment, lexis, professional language, meanings

Limbajul sportiv este inclus în cadrul limbajelor tehnico-profesionale, care sunt de multă vreme în atenţia lingviştilor. Cercetătorul Al. Graur evidenţia faptul că „de justeţea terminologiei depinde înţelegerea corectă a problemelor tehnice şi posibilitatea comunicării dintre specialişti"[1]. Limbajul sportiv este considerat un *limbaj specializat*, iar nicidecum unul comun, şi este evidentă accesibilitatea sa la o masă largă de cititori şi, de asemenea, larga lui circulaţie, datorită numărului crescut de practicanţi ai acestui sport, precum şi celor care constituie publicul doritor de spectacol sportiv.

În evidenţierea unor trăsături particulare, consemnăm faptul că limbajul sportiv deţine expresii specifice utilizate în general sau precizăm că unele cuvinte şi structuri perifrastice sunt întrebuinţate în anumite domenii sportive: fotbal, rugbi, volei, baschet, tenis de câmp, tenis de masă, pugilism etc. Toate acestea oferă limbajului sportiv o anumită *tehnicitate*. Precizăm că o parte a îmbinărilor stabile de cuvinte utilizate în limbajul sportiv sunt comune stilului publicistic, expresivitatea acestora se adaptează intenţiilor comentatorilor sportivi în procesul relatărilor sportive, de exemplu: „a opune rezistenţă", „acţiune pe cont propriu", „fără drept de apel", „a crea dureri de cap", „a da câştig de cauză", „a avea iniţiativă, „a pune în pericol", „a pune în valoare", „a pune la îndoială", „a încheia conturile" ş.a.m.d. De asemenea, putem sublinia, existenţa unor superlative sau a unor structuri stereotipice cu tendinţa de a deveni clişee lexicale. În calitate de exemple, menţionăm structuri lingvistice de genul: „a câştiga la limită", „a da totul pe teren", „a avea cuţitul la os", „a se umple de umilinţă[2]", „victorie la limită", „s-a comportat la înălţime", „meci palpitant", „lovitură capitală", structuri cărora, treptat-treptat, li se cam pierde din expresivitate. Exegeţii au arătat faptul că limbajul sportiv se apropie de stilul tehnico-ştiinţific, publicistic şi, în anumite contexte lingvistice, acesta poate avea valenţe ce pot fi adecvate stilului beletristic. Aceste aserţiuni sunt elocvente dacă ţinem cont de faptul că sportul, în calitate de disciplină, înregistrează, actualmente, o ascensiune. Atât practicanţii unui sport, cât şi cei interesaţi de sport în general sau de o anumită ramură sportivă se încadrează în categorii

[1] Al. Graur, *Unele probleme ale vocabularelor profesionale*, în revista „Limba română", nr. 6, 1953, p. 23.
[2] „Gazeta Sporturilor", anul 96, luni, 18 martie 2019.

sociale distincte, deţin un nivel de cultură şi de pregătire intelectuală diferite din punctul de vedere al abordării domeniului sportiv.

Media, emisiunile difuzate pe canalele sportive, internetul au un rol important în popularizarea diverselor întreceri sportive, campionate europene de fotbal, de handbal, competiţii naţionale şi, respectiv, europene, de dans sportiv etc. De asemenea, o parte din scriitorii noştri prestigioşi: Camil Petrescu, Dan Deşliu, Eugen Barbu, Theodor Mazilu, Fănuş Neagu etc. au susţinut rubrici sportive în cadrul presei noastre, prin intermediul unor reportaje calitative în domeniul evidenţiat.

Atât în media sportivă, cât şi în transmisiunile sportive live, putem observa un interes crescut pentru o corectitudine a transmiterii informaţiei. Însă ne întâmpină frecvent abateri de la normele gramaticale ale limbii literare. Aspectul mai puţin îngrijit al limbajului sportiv se explică în două feluri:

1. persoanele care folosesc limbajul sportiv aparţin diverselor categorii socioculturale;

2. un alt argument îl are efectul utilizării limbajului sportiv, fiindcă acesta trebuie să impresioneze rapid, să creeze dinamism, în funcţie de gradul solicitării informaţiei, al redactării acesteia şi, respectiv, al relatării ei. Aceste aspecte impun o mare libertate de limbaj, acceptabilă şi necesară în limbajul sportiv, care este util să fie viu şi să servească scopului comunicării expresive.

Nu întotdeauna sunt stăpânite normele corecte ale limbii române, ceea ce duce, adeseori, la greşeli de exprimare atât orală, cât şi scrisă. Astfel, am grupat o parte din greşelile de limbă identificate frecvent în limbajul sportiv, acestea apărând şi în alte aspecte ale limbii române actuale, ca o consecinţă a aspectului lor mai puţin îngrijit. Prin urmare, vom face apel la acordul gramatical, fiindcă acesta reprezintă o modalitate importantă de evidenţiere a relaţiilor dintre cuvinte, un fenomen sintactic, care afectează şi alte situaţii.

În general, acordul dintre subiect şi predicat este în atenţia comentatorilor sportivi, care ştiu că auditoriul este destul de pretenţios actualmente. În ciuda acestei circumstanţe, identificăm, în mod frecvent, construcţii care nu satisfac regulile acordului. Astfel, verbul-predicat este, câteodată, acordat greşit cu numele-subiect:

d.e. „*Lipsa* de tinereţe, de vigoare, de rezistenţă *au jucat un rol* mult mai mare în defecţiunea formaţiei române decât presupusa sa lipsă de clasă la ora actuală”[3].

Alteori, dezacordul subiect-predicat se datorează influenţei substantivului celui mai apropiat:

d.e.*Întrecerile* primei manşe, *disputată* joi, *a oferit* dispute dârze şi extrem de pasionante”[4].

Adjectivul *disputată* şi verbul *a oferit* au fost acordate cu substantivul *manşă* şi nu, cu substantivul *întrecerile*,care îndeplineşte pentru ambele, rolul de determinat.

Probleme speciale de acord ridică folosirea articolului posesiv genitival. Frecvent identificate sunt situaţiile în care acesta nu se acordă în număr sau în gen cu regentul genitivului, pe care îl precedă, ca în exemplul:

d.e. „Ne permitem să recomandăm federaţiei de specialitate să nu ţină seama de aceste propuneri care şi-au dovedit fisurile cu prilejul altor ediţii *a* campionatelor”[5].

[3] „Sportul”, nr. 7164, p. 1.
[4] „Sportul”, nr. 7162, p. 4.
[5] „Sportul”, nr. 21, 1973, p. 4.

De asemenea, dezacordul articolului posesiv genitival se produce şi în cazul construcţiilor în care atributul unui substantiv se exprimă printr-un alt substantiv, precedat de articolul posesiv, urmat de una sau de alte forme cazuale ale relativului *care*[6]. De regulă, atât forma articolului posesiv genitival, cât şi aceea a relativului *care* variază în funcţie de genul şi de numărul substantivului cu care fiecare dintre acestea se află în relaţie. Când raportarea celor două elemente de relaţie se face greşit are loc dezacordul. Oferim, în acest sens, structurile:

d.e.$_1$ „Timp de trei zile... în Sala Sporturilor din Piteşti s-au desfăşurat întrecerile finalei pe ţară a Campionatului Naţional sătesc de trântă, ediţia a V-a, *competiţie* iniţiată şi organizată de U.T.C., la *a* cărei *etape* de masă au participat peste 15.000 de tineri sportivi din mediul rural”[7].

d.e.$_2$ „Din *echipa* F.C.Argeş, al <u>cărui</u> joc l-am putea caracteriza drept anchilozat...”[8].

În primul exemplu, nu este utilizat corect în relaţie articolul posesiv genitival *a,* care trebuie raportat la substantivul *etape*, iar, în al doilea exemplu, pronumele relativ *cărui* este necesar să fie raportat nu la substantivul aflat după acesta, ci la acela cu care stabileşte raportul sintactic, şi anume: substantivul *echipa*.

Folosirea adverbelor în scrierile sportive ridică diferite probleme de acord. Eroarea constă în aşa-numita „acordare” a adverbului, prin urmare, în folosirea adverbului în calitate de adjectiv[9].

d.e. „... pentru a le lua această posibilitate coşurile au fost prinse de panouri *speciale* amenajate...”[10]. Structura corectă este: „panouri *special* amenajate”.

Vom face apel la două situaţii în care, dintr-o neatenţie accentuată, este omis sau este inclus fără să fie nevoie, un pronume ce are o formă neaccentuată.

d.e. „Nunweiller îl lansează, cum îi convine lui, pe Marcu, acesta pătrunde în *stilulcaracteristic* şi îi pasează lui Dobrin...”[11]. Pentru ca ideea de apartenenţă să fie clară, substantivul *stilul* trebuie urmat de pronume: „în stilu-<u>i</u> caracteristic”.

Dimpotrivă, o prezenţă inutilă o dovedeşte pronumele ataşat verbului *am dori* din exemplul:

d.e.<u>L</u>-am dori să-l alăturăm marilor sportivi de care aminteam mai sus...”[12].

Deşi este un fenomen destul de răspândit în afara limbajului sportiv, confuzia dintre prepoziţii se dovedeşte a fi foarte frecventă în relatările sau în scrierile sportive. Astfel, <u>din</u> înlocuieşte, deseori, pe <u>dintre</u>:

d.e. „Părerea ziarului parizian este împărtăşită de foarte mulţi <u>din</u> cei prezenţi aici...”[13].

d.e. „Polonezele s-au bazat pe pivoţi şi acţiunile acestora au fost multă vreme determinate <u>în</u> menţinerea unui scor restrâns”[14], situaţie în care prepoziţia <u>de</u> este impusă de agentul verbului <u>au fost determinate</u>.

---

[6] N. Mihăiescu, *Carte despre limba românească*, Bucureşti, 1972, p. 53-55.
[7] „Scînteia Tineretului”, nr. 7644, p. 3.
[8] „Sportul”, nr. 7167, p. 3.
[9] Valeria Guţu Romalo, *Corectitudine şi greşeală*, Bucureşti, 1971, p. 52./Valeria Guţu Romalo, *Corectitudine şi greşeală* – Limba română de azi, versiune nouă, Bucureşti, Editura „Humanitas Educaţional”, 2002.
[10] „Curs de baschet”, Bucureşti, 1961, p. 28.
[11] „Sportul”, nr. 7165, p. 3.
[12] „ Sportul”, nr. 7164, p. 1.
[13] „ Sportul”, nr. 7163, p. 1.
[14] „ Sportul”, nr. 7160, p. 1.

Prepoziţia de apare de foarte multe ori în construcţii în locul genitivului, a cărui întrebuinţare ar fi făcut construcţia mai corectă: „întrerupere de joc”[15], „schimbare de jucători”, „în caz de recidivă”, „la nivel de reprezentativă”, „repriza de prindere” etc..

Prepoziţia de ar fi putut fi înlocuită şi cu alte prepoziţii în cazuri asemănătoare, şi anume: prepoziţiile: la, pentru: **d.e.** „faze de poartă” („faze la poartă”), „confruntările de lupte libere” („confruntările pentru lupte libere”), „baloane de contraatac” (baloane pentru contraatac).

Menţionăm şi exemple în care unele prepoziţii sunt utilizate într-o manieră complet greşită:

d.e.$_1$ „Petrolul s-a prezentat sub Tâmpa ca o echipă solidă”[16]. („Petrolul s-a prezentat la Tâmpa ca o echipă solidă”).

d.e.$_2$ „Începutul partidei aparţine gazdelor care iniţiază câteva acţiuni periculoase pe aripi”... [17]. (... din aripi...).

Schimbările de topică din interiorul propoziţiei au în vedere şi grupurile sintactice, dar nu întotdeauna se obţin efectele stilistice, aşteptate. Astfel, *ordinea firească a cuvintelor* din exemplul: „... după o triplă înverşunată dispută cu naţionala Ungariei, acest atât de inaccesibil adversar al generaţiilor precedente...”[18], *ar fi dat mai multă claritate comunicării aspectelor lingvistice*.

Aşadar, remarcarea unor aspecte de sintaxă, ce implică limbajul sportiv, ne determină să realizăm câteva observaţii generale asupra acestuia.

Limbajul sportiv reprezintă un aspect al stilului tehnico-ştiinţific, dar el deţine mai multe puncte comune atât cu stilul publicistic, cât şi cu cel al literaturii artistice. Facem aceste afirmaţii, deoarece constatăm o mobilitate în redarea faptelor sportive, îmbinându-se, astfel, în funcţie de caracterul evenimentului, sobrietatea şi concentrarea, cu limbajul personal, nereţinut, uneori, chiar familiar. Posibilitatea exprimării este în strânsă legătură cu structura acestui limbaj, prin intermediul căruia este redată realitatea imediată. Limbajul sportiv este necesar să fie unul vioi şi să servească scopului comunicării expresive. Astfel, se face apel la diferite procedee sintactice, folosindu-se, cu predilecţie, clasa morfologică a verbului. Dacă conciziunea prezentării rezultatelor sportive face ca verbul să fie foarte puţin utilizat, iar, în cazul folosirii îl întâlnim la moduri nepersonale, în schimb, îi simţim prezenţa în proporţii accentuate, mai ales, în cazul relatărilor sportive care impun obiectivitate şi dinamism. Relatarea energică este elocventă, fiindcă evenimentele în discuţie, deşi terminate, sunt redate folosind modul indicativ, timpul prezent sau prezentarea aspectelor însemnate este redată de comentatorul sportiv, utilizând modul indicativ, timpul viitor. Astfel, cititorul pare a fi prins în desfăşurarea evenimentului sportiv prezentat.

Se remarcă faptul că, în limbajul sportiv, circulă un număr de construcţii sintactice, iar o parte dintre acestea sunt luate din limbajul media sau beletristic, dar se adaptează contextului sportiv, contribuind, astfel, la o accentuată expresivitate a expunerii.

Unele construcţii sunt de formaţie proprie, creată din necesităţile impuse de comentariul sportiv, altele depăşesc cadrul limbajului sportiv, devenind străine limbajului sportiv şi căpătând, astfel, sens figurat. Fiind un limbaj de structură tehnică, limbajul sportiv dispune de modalităţi diverse de îmbinare a unităţilor lexicale.

[15] „Regulamentul jocului de volei” – Bucureşti, 1972, p. 102.
[16] „Sportul”, nr. 7381, p. 3.
[17] „Sportul”, nr. 7378, p. 3.
[18] „Sport”, nr. 22, 1973, p. 9.

Am avut în vedere şi o parte din abaterile de la normele corecte ale limbii române. Am consemnat toate aceste greşeli de exprimare, evidente în limbajul sportiv, tocmai pentru a face un modest apel la aplicarea consecventă a normelor limbii literare şi în ceea ce priveşte respectarea sintaxei în comunicările sportive atât scrise, cât şi orale. Se impune o selecţie a construcţiilor lingvistice, reţinându-se doar cele ce sunt necesare şi eliminându-se cele care sunt folosite exclusiv pentru a produce impresie şi care, de fapt, nu sunt expresive.

Un alt aspect deosebit de important îl constituie respectarea normelor ortografice, ortoepice şi de punctuaţie în limbajul sportiv, deoarece, prin abaterile de la aceste norme, se poate produce confuzie atât în transmiterea mesajului din partea emiţătorului, cât şi în receptarea mesajului primit de receptorul implicat în comunicare. Susţinem toate acestea, pentru că limbajul sportiv cunoaşte o răspândire largă în rândul tuturor celor care îl îndrăgesc.

BIBLIOGRAPHY

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (**DOOM$_2$**), Bucureşti, Editura „Univers Enciclopedic", 2005.

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie* (**IOOP$_v$**), Bucureşti, Editura „Univers Enciclopedic", 2001.

Graur, Al., *Unele probleme ale vocabularelor profesionale*, în revista „Limba română", nr. 6, 1953.

Marcu, Florin, *Dicţionar actualizat de neologisme* (**DAN**), Bucureşti, Editura Saeculum I.O, Bucureşti, 2013.

Mihăiescu, N., *Carte despre limba românească*, Bucureşti, 1972.

Romalo Guţu Valeria, *Corectitudine şi greşeală*, Bucureşti, 1971, p. 52./ Valeria Guţu Romalo, *Corectitudine şi greşeală – Limba română de azi*, versiune nouă, Bucureşti, Editura „Humanitas Educaţional", 2002.

IZVOARE:

„Curs de baschet", Bucureşti, 1961

„Gazeta Sporturilor", anul 96, luni, 18 martie 2019

„Regulamentul jocului de volei" – Bucureşti, 1972

„Scînteia Tineretului", nr. 7644, p. 3

„ Sportul", nr. 7160

„ Sportul", nr. 7163

„ Sportul", nr. 7164

„Sport", nr. 22, 1973

„Sportul", nr. 21, 1973

„Sportul", nr. 7162

„Sportul", nr. 7165

„Sportul", nr. 7378

„Sportul", nr. 7164

„Sportul", nr. 7381